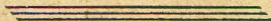

A MŰVELŐDÉSÜGYI MINISZTERIUM
DIAPOZITÍV-SOROZATA

AZ ERDŐ ÁLLATAI
I-II.

Óvodák számára

Kiadja:
a Magyar Diafilmgyártó Vállalat
Budapest, 1971.

Készült:
AZ ORSZÁGOS
TANSZERGYÁRTÓ ÉS ÉRTÉKESÍTŐ VÁLLALAT
Kutató Osztályának irányításával

Rigler Györgyné
munkája

A sorozat első 12 képe az erdőt, az erdei környezetet mutatja be. Megkülönböztethetők a különböző fafajták, a bokrok. A négy évszakban fényképezett felvételek az évszakok jellegzetességeinek bemutatására is alkalmasak. Dus lombok, nagy levelek, pompás zöld színek - ez a nyár - amelynek ellentéte a fehér hóval borított, teljesen kopár fákat bemutató téli kép. Hasonló párhuzamot lehet vonni a tavaszi és az őszi felvételek között.

A környezet bemutatása során hívjuk fel a gyermekek figyelmét, hogy az erdő fáit, növényeit védeni kell. Az erdők tisztaságára is ügyelni kell. Kirándulások alkalmával szemetet, papirkulladékokat eldobálni nem szabad.

A sorozat további képei az erdőben élő állatokat mutatják be. A képek részletes leírása a lényeges látnivalóra hívja fel a figyelmet.

A kiscsoportban az erdei környezetet bemutató képekből jól felhasználhatjuk kezdeményezésként a "Futkározás az avaron" vagy a "Séta a téli erdőben" c. képeket, felidézve az ehhez hasonló élményeket, amit a csoporttal szereztünk ősszel, télen. Mese-, vers-, dalkezdeményezéshez, érdeklődés-felkeltéshez is nagyon jól felhasználhatók az állatok képei. Pl: ha egy mókusról szóló mesét szeretnénk elmondani, a képek közül kiválasztjuk a témához a legmegfelelőbbet.

Középső csoportban ezek a diapozitívek már a környezetismereti foglalkozáson használhatók. Ezeket az állatokat láthatják legkevésbé a gyermekek természetes környezetben. Megismerésük mégis szükséges és igénylik is ezt, mert legalább képekről láthatják a mesék, versek, dalok állatszereplőit, mint mesealakokat és mint a természetben található valóságot.

A nagycsoportban az első 12 kép képolvására is eredményesen használható. Jól felidézhetőek azok az élmények, amelyeket - ha mód volt rá - közösen, óvodai kiránduláson, vagy a családi körben szerzett a gyermek egy-egy alkalommal. Azokban a gyermekekben, akiknek nem volt lehetőségük személyes élmény szerzésére, a látottak után kialakulhat az erdő képe.

A képek levetítése után az állatok felismerése könnyebbé válik, sőt különbségtételre, összehasonlításokra lesz képes a csoport.

A képek alapján megismerkednek azzal, hogyan gondoskodnak a kis állatokról a "szülők", hogyan vigyáznak rájuk, s hogyan tanítják utódaikat a táplálékszerzésre, a veszedelmek elkerülésére.

Módszertani útmutatásként megemlítem, hogy a képek vetítése közben a gyermekek fel is állhatnak, esetleg ujjukkal, vagy pálcával (ha magasan van) körül is rajzolhatják a vetített képen az egyes állatok körvonalait. Így nemcsak vizuálisan érzékelhetik az állatok alakosságát, formai eltérésüket, az oktatói folyamat során nem lesznek passzív szemlélők, hanem aktív résztvevők.

A képsorozat, ha mutat is valami sorrendiséget, ez a sorrend nem megbonthatatlan. Egy-egy foglalkozáson akkor használja fel az óvónő legmegfelelőbbben a színes képeket, ha azokat didaktikai feladatainak megfelelően válogatja össze.

A képek leírása

1. kép: Ibolyázás az erdőben

Tavaszi erdő. Az erdei tisztáson kislány szedi az ibolyát. A kezébe már egy csokorra valót gyűjtött.

A kép a virágszedés élményét is felidézi.

2. kép: Vadrózsa tavasszal

Virágba borult vadrózsabokor teljes pompájában, környezetével.

3. kép: Az erdő

Erdei út vezet a fák között. Sok-sok fa együtt: ezt nevezik erdőnek. Nemcsak fák, hanem más növények is nőnek az erdőben: fű, virág és bokor.

Azok a gyermekek, akik jártak már erdőben, könnyen "olvasnak" a képről; akik még nem látták az erdőt, azoknak segíti az elképzelést.

4. kép: Nyári erdőben, a vizesésnél

Egy kiránduló (hátán zsákjával) megszemjázott. A tiszta vizü, gyors folyásu erdei patakból oltja szomját. A patak partjának két oldalán virágok nyílnak, páfrányok sokasága zöldell.

5. kép: Őszi erdő

Az őszi erdőben ut vezet.

Autóval ment kirándulni a család, gyönyörködnek az őszi erdő szinpompájában.

6. kép: Futkározás az avaron

Ősz van. A lehullott színes levelekkel borított erdei ösvényen két kisfiú versenyt fut. Szinte halljuk, hogy ropog, zörög az avar a talpuk alatt. Körülöttük színes lombu fák.

A szép kép a napsugaras őszt szemlélteti, az október a színek hónapja.

7. kép: Őszi erdei aljnövényzet

Az erdő fái között beeső őszi napfényben ragyog a lehullott lomb, az avar. Az aljnövényzet, a páfrány is sárgul már.

A lehullott lomb alá bujnak a téli hideg elől az apró állatkák, a katicabogarak, a gyíkok, a sündisznók.

8. kép: Erdei szeder

A közeli felvétel egy szederágot ábrázol piros és fekete színű szederszemekkel. Az ágak piros kis tüskéi is látszanak.

Erdei növény. A medve kedvenc csemegéje. Az emberek is szívesen fogyasztják. Frissen, vagy szörpnek egyaránt egészséges.

9. kép: Vadrózsabokor ősszel

Az erdő szélén vadrózsabokor. Az ágas-bogas ágakon dusan piroslik a csipkebogyó.

10. kép: Séta a téli erdőben

Hó borítja az erdőt. A fák között az ösvényen egy édesanya sétáltatja kisfiát.

Jólesik a csipős, hideg levegő. Töltsünk télen is sok időt a szabadban!

11. kép: Favágó, munka közben

Téli erdei kép. Az előtérben favágók dolgoznak, az egyik motoros fűrészsel vágja a fát. Már dől is a faóriás!

12. kép: A fa elszállítása

Az erdőben hatalmas teherautó áll, fával félig megrakottan. A képen éppen drótkötelet erősítenek a következő szál fára. A kötéll segítségével huzzák fel a fát az autóra. A háttérben farakás magasodik, szállításra készen.

13. kép: A szarvasbika

Az erdő fái között - egy tisztáson - méltóságteljesen álló szarvasbikát mutat a kép. Az állat hatalmas agancsa jól kivehető.

A szarvas hangja; bőgés. Nagyságra akkora, mint egy tehén. Husa, bőre, agancsa értékes.

14. kép: Szarvasviadal

Két pompás termetű, nagy agancsu szarvaszt látnunk egymással szemben, amint agancsukkal összeakaszzkodtak. Ez a szarvasviadal.

15. kép: A megrémült szarvasünő

Az erdő sűrűje felé ugrik a szarvasünő, ahol elbújhat a sűrű bokrok, növények között. Elnyújtott teste, ugró testtartása nagyon jól látható. Valamitől megijedt!

16. kép: Ózgidá

Fenyőfa előtt áll egy pettyes hátú, vékony lábú ózgidá. Figyel.

17. kép: Fekvő őzike a fűben

A tisztás szélén a fa alatt pettyes.hátu őzgida pihen.

Az erdei bokrok alja a "lakása". Óvatos, félnék állat, futással menekül.

18. kép: Szopik az őzgida

A pettyes hátú gida szopik. Jól megfigyelhető az anya és a gida testének nagyságkülönbsége.

A kicsinyét soha nem hagyja magára az anyja. A "mama" gondozza, védi kicsinyeit.

19. kép: Őzsuta gidájával

Egymás mellett suta és gidája. A suta egy mohás fa törzsét nyalogatja.

Az őz teste jól felismerhető, jellegzetesen vékony lábairól, nagy barna szemeiről, amivel olyan szeliden tud tekinteni a világba.

20. kép: Pihenő gida

Lefeküdt a fűbe a gida. Talán alváshoz készülődik.

21. kép: Legelésző őzek

Nyári felvétel. Együtt vannak az állatok. Legelésznek. Fő táplálékuk; a fű, fiatal falevelek. Növényevők.

22. kép: Élelemhordás a téli etetőbe

A földet hó borítja, a fákon, bokrokon nincs levél, a növényevő állatok nem találnak táplálékot. Ilyenkor az erdészek gondoskodnak a vadon élő állatok élelméről.

Lovas szánról rakják a szénát, kukoricát az etetőbe.

23. kép: Az etető körül az állatok

Két, szénával teli etetőt látunk a hóval borított erdei tisztáson. Az etetők körül az éhes állatok sokasága.

Azért van tető az etetők fölött, hogy a hulló hó el ne áztassa a szénát.

24. kép: A harkály

Fekete tollu, piros "sapkás" harkály kapaszkodik nagy karmaival a fa törzsébe. A fa törzsén van az oduja is, a "lakása".

Erős, hegyes csőrével kopogtatja a fák törzsét,

s ha kukacot, hernyót talál, ezt a fából kivesszi, megeszi. A fák "doktorának" is nevezik.

25. kép: A bagoly

Két szép bagoly ül a fán. Tollazatuk a fehér és barna színek különböző árnyalataival tarkázott.

A bagoly nappal alszik, a táplálékát szürkületkor keresi. Hangja huhogás. A gyermekirodalomban a "tudós bagolyként" emlegetik.

26. kép: A sárgarigó

Faágra rakott fészkenél áll a sárgarigó (arany-málinkó). Csőrében kukac. A fészekben levő éhes fiókáinak hozta. A fiókák tátott szájjal várják az eleséget.

A sárgarigót a gyümölcsösökben is megtaláljuk. Aranymálinkó az igazi neve. Gyönyörű a hangja, füttyül.

27. kép: Madárodú

Az erdő egyik fájára szerelt madárodut látunk. A kismadár éppen leszállni készül a "lakásába".

Az emberek hasznos madaraink védelmére odut készítenek, hogy védjék őket a téli hidegtől. Élelmet, olajos magvakat szórnak számukra.

28. kép: Táplálkozó mókus a fenyőágon

A mókus mellső lábai között tobozt tart, azt rágcsálja.

Szereti a diót és a mogyorót is. Apró, hegyes, éles fogaival a kemény héjat feltöri, s a benne levő olajos magot megeszi.

29. kép: Mókus, tenyéren

Gyönyörű vörös szőrű mókus ül egy férfi kezében.

A képen jól érzékelhető a tenyérhez viszonyítva az állat nagysága, megfigyelhető a testformája. Biztosan farka egész hátát beborítja.

30. kép: Odujából kitekintő mókus

A fa odujából kicsi mókus tekint kifelé, az "ébredet" várja, vagy másra kíváncsi? Az odu a mókusok "lakása".

31. kép: Ugró mókus

Mókus ugrott a faágra.

Ugrás közben a farkával "kormányozza" magát. Könnyű, kicsi testét még a vékonyabb faágak is elbirják. Gyors mozgású, ágról ágra ugrálva keresi az ennivalóját, vagy menekül támadója elől.

32. kép: A sündisznó

A füves réten, tüskés hátú sündisznó.

A bokrok alja a "lakása". Apró kis állatkákkal táplálkozik.

33. kép: A sündisznó kicsinyeivel

A tavaszi erdő sűrűjében kicsinyeivel látjuk a sünt. Jellegzetes a tömzsi teste és apró lábai.

A kis sünök "tüskéi" még puhák, összegömbölyödni sem tudnak. Anyjuk védi őket.

34. kép: Az összegömbölyödött sündisznó

A képen orrával haragosan bögdösi a kutya az egészen gömbölyűre összehuzódott sündisznót.

Azért gömbölyödött össze, mert tüskéivel így védekezik, ha bántani akarják.

35. kép: A vaddisznók

A tölgyerdő fái alatt vaddisznócsorda. Jóízűen falatoznak: makkot esznek. Ezt nagyon szeretik.

Orrukkal a földet turják, közben a táplálékot is felszedik.

36. kép: Vaddisznó

Egy vaddisznót látunk figyelő helyzetben az erdei bokor előtt.

Külső formája olyan, mint a házi disznóé. Fel-tűnő különbség, hogy a vaddisznónak agyara is van, ezzel támad, védekezik, ha bántalmazzák.

37. kép: Vaddisznó kicsinyeivel

A diapozitív kis csikos szőrű vadmalacokat mutat anyjukkal. Az anyadisznó szőre fekete.

Hangjuk rőfögés, olyan mint a ház körül élő disznók hangja. A vaddisznó is jó anya, kicsinyeit félti, vigyáz rájuk. Megtanítja őket arra, hogyan kell ennivalót keresni.

38. kép: A róka

Róka fekszik a földön.

Figyeljük meg bundáját, lompos farkát. Farkával "kormányozza" magát futás közben.

39. kép: A lopakodó róka

Az erdő sűrűjében, bokrok között "lopakodik" nesztelenül a vörös szőrű róka.

Táplálékot keres: erdei pockot, nyulat, madár-
fiókat.

40. kép: Rékalyuk, rókákkal

A "lakásukból", a föld alatti rókalyukból kibuj-
tak a rókák. Figyelnek. Talán vadászni indul-
nak?

41. kép: Marakodó rókakölykök

Két rókakölyök marakodik. Huzzák-vonják az
eleséget, amit anyjuk hozott nekik.

A rókakölykök mindig éhesek. Falánk állatok.

42. kép: Pihenő rókakölykök

Az előző képen látott két kölyök már jólla-
kott. Az egyik elfekszik, a másik mellette ül,
a jóllakottak megelégedésével nyalogatja szája-
szélét piros nyelvével.

43. kép: A farkas

Magányos, szürke farkast mutat a kép havas,
erdei tisztáson.

Vicsorit. Éles, hegyes fogai jól látszanak. A
hangja elnyújtott ugatás, testének alakja a ku-
tyáéra hasonlít, vérengző vadállat.

44. kép: Gyülekeznek a farkasok

A hóval borított erdő mentén gyülekeznek a farkasok. A falka elindul eleséget keresni.

Közösen vadásznak, mert eredményesebb a zsákmányszerzés. Az éhes farkasok nemcsak a szarvast, az őzeket, de még az embert is megtámadják.

45. kép: A poroszkáló medve

Hatalmas barna medve poroszkál az uton. Jellegetes alakja, testrészei jól láthatók: kis fülei, erős fogai, a négy lába végén az erős karmok.

Járása billegő, "cammogó". Hangja brummogás.

46. kép: Medve bocsáival

Az anyamedve két kis bocsával az erdő sűrűjében áll, figyel. Jól kivehető nagyságkülönbségük.

Az anyamedve nagyon félti, őrzi kicsinyeit.

47. kép: A medve málnát eszik

A képen ülő medve. Letört egy ágat és arról eszegeti a málnaszemeket.

48. kép: Játszadózó bocskok a vízben

A vízben két kis barna szőrű bocsk fürdik.

A bocskok nagyon szeretnek játszani, a víztől sem félnek. Ha módjuk van rá, sokáig pancsolnak.

49. kép: Medvebocsk a fán

Fára mászott a medvebocsk. Éles karmaival kapaszkodik.

50. kép: A medve a barlangja előtt

A barnamedve két lábra állva figyel. A háttérben látható a sziklabarlang, a medve "lakása".

A medve, a gyermekirodalom kedvelt mesehőse, a valóságban félelmetes, hatalmas vadállat.

ETALON
AZ ERDŐ ALLATAI I-II. c. diapoz - sító -
zat (dóradak megmátá) ta uterisustetije
a specifikáció követelményeinek megfelel.

Budapest, 1971. június 16.

Csúszpata Tasszergvartó

és értékesítő Vállalat

Kalaféri Vésésértelű & Múzió Kúrtó Östelye részéről

Kis János